

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

PRZEDMIOT POSTĘPOWANIA Z ZAKRESU PRAWA PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Sprawy z zakresu prawa pracy są sprawami cywilnymi w rozumieniu art. 1 KPC w znaczeniu materialnym, natomiast sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych pomimo wprost wskazania również w art. 1 KPC są sprawami cywilnymi sensu largo. Definicję obu znajdujemy w przepisie art. 476 KPC. Zgodnie z nim sprawami z zakresu prawa pracy są sprawy:

- 1) o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane;
- 2) o ustalenie istnienia stosunku pracy, jeżeli łączący strony stosunek prawny, wbrew zawartej między nimi umowie, ma cechy stosunku pracy;
- 3) o roszczenia z innych stosunków prawnych, do których z mocy odrębnych przepisów stosuje się przepisy prawa pracy;
- 4) o odszkodowania dochodzone od pracodawcy na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

PRZEDMIOT POSTĘPOWANIA Z ZAKRESU PRAWA PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Natomiast sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, to te w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, a dotyczących:

- 1) ubezpieczeń społecznych;
 - 2) emerytur i rent;
 - 3) innych świadczeń w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
 - 4) świadczeń odszkodowawczych przysługujących funkcjonariuszom;
- oraz
- 5) sprawy wszczęte na skutek niewydania przez organ rentowy decyzji we właściwym terminie,
 - 6) sprawy, w których wniesiono odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności,
 - 7) sprawy o roszczenia ze stosunków prawnych między członkami otwartych funduszy emerytalnych a tymi funduszami lub ich organami
 - 8) sprawy ze stosunków między emerytami lub osobami uposażonymi w rozumieniu przepisów o emeryturach kapitałowych a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

PODMIOTY POSTĘPOWANIA ODREBNEGO W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Stronami postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są:

- ubezpieczony,
- osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności,
- inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżana decyzja,
- zainteresowany , a także
- organ rentowy,
- wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.

PODMIOTY POSTĘPOWANIA ODREBNEGO W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

- ✗ Pozwany ma obowiązek zapewnić, by osoba reprezentująca go przy czynnościach sądu była obeznana ze stanem faktycznym sprawy i umocowana do zawarcia ugody (art. 470 k.p.c.).
- ✗ Do odbioru należności zasądzonych na rzecz pracownika lub ubezpieczonego jest wymagane pełnomocnictwo szczególne, udzielone po powstaniu tytułu egzekucyjnego.
- ✗ Pracodawca, chociażby nie posiadał osobowości prawnej, posiada zdolność sądową i procesową. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zdolność sądową i procesową ma organ rentowy i wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.

WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWA

- ✗ Zgodnie z art. 12. § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, do spraw odpowiednio z zakresu prawa pracy lub z zakresu ubezpieczeń społecznych w sądzie rejonowym można tworzyć wydział pracy lub wydział ubezpieczeń społecznych albo pracy i ubezpieczeń społecznych. W sądzie okręgowym tworzone są wydziały pracy lub ubezpieczeń społecznych albo pracy i ubezpieczeń społecznych. Natomiast w sądy apelacyjne posiadają wydział pracy i ubezpieczeń społecznych.

WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWA Z ZAKRESU PRAWA PRACY

Sprawy z zakresu prawa pracy należą do właściwości rzeczowej sądów rejonowych i okręgowych. Jednakże, ze względu na ustawodawca zdecydował, że niektóre sprawy pozostawia do rozpoznania sądom rejonowym bez względu na wartość przedmiotu sporu tj. sprawy z zakresu prawa pracy o ustalenie istnienia stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy, a także sprawy dotyczące kar porządkowych i świadectwa pracy oraz roszczenia z tym związane.

WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWA Z ZAKRESU PRAWA PRACY

- ✗ W przypadku niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ, sąd nie może odrzucić pozwu. W takiej sytuacji sąd przekazuje sprawę właściwemu organowi. Jeżeli sąd przekazał sprawę do rozpoznania organowi, wniesienie pozwu do sądu wywołuje skutki, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd obligatoryjnie rozpoznaje tę sprawę. (art. 464. § 1 i 2 KPC).

WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWA Z ZAKRESU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych właściwy rzeczowo jest sąd okręgowy, w wyjątkiem spraw w których zastrzeżono właściwość sądu rejonowego (art. 477⁸ § 1). Zgodnie z przepisem art. 477⁸ § 2 do właściwości sądów rejonowych należą sprawy:

- 1) o zasiłek chorobowy, wyrównawczy, opiekuńczy, macierzyński oraz pogrzebowy,
- 2) o świadczenie rehabilitacyjne,
- 3) o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, wypadku w drodze do pracy lub z pracy, wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wypadku lub choroby zawodowej pozostającej w związku z czynną służbą wojskową albo służbą w poszczególnych instytucjach oraz
- 4) o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

WŁAŚCIWOŚĆ MIEJSCOWA

W ramach właściwości miejscowej w postępowaniu cywilnym możemy wyróżnić: właściwość ogólną, wyłączną i przemienneą.

Ze względu na szczególne uregulowanie właściwości w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie mają zastosowania ogólne zasady znajdujące się w Tytule I Księgi pierwszej Części pierwszej k.p.c. Wynika to z normy art. 461 § 1 KPC, a co za tym idzie nie stosujemy w tych sprawach przepisów dotyczących właściwości wyłącznej (art. 38 i 40 KPC) lub przemiennej (art. 34 in fine i art. 35 KPC).

Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości (art. 461 § 3 KPC).

WŁAŚCIWOŚĆ MIEJSCOWA Z ZAKRESU PRAWA PRACY

W doktrynie i judykaturze usankcjonowało się natomiast stanowisko zgodnie z którym w podmiotom występującym w sprawach z zakresu prawa pracy przysługuje prawo skorzystania z właściwości przemiennej zgodnie z przepisem art. 461 § 1 KPC.

✗ Powództwo może być wytoczone:

- przed sąd **ogólnie właściwy dla pozwanego** lub
- przed sąd, w którego obszarze właściwości praca jest, była lub miała być wykonywana.

WŁAŚCIWOŚĆ MIEJSCOWA Z ZAKRESU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Ogólna dyspozycja przepisu art. 461 § 2 stanowi, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma miejsce zamieszkania albo siedzibę strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy lub od orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, jak również występująca z żądaniem.

Jeżeli na tej podstawie nie można ustalić właściwego sądu, właściwy jest sąd, w którego obszarze właściwości ma siedzibę organ rentowy, a w sprawie, w której występuje wymieniony w art. 476 § 3 KPC organ inny, niż rentowy – ten organ.

WSZCZĘCIE POSTĘPOWANIA

- ✗ Wniesienie pozwu przez pracownika lub ubezpieczonego działającego bez adwokata lub radcy prawnego jest możliwe poprzez ustnie zgłoszenie go do protokołu we właściwym sądzie. W ten sam sposób można wnieść treść środków odwoławczych i innych pism procesowych.
- ✗ Stronę wnoszącą pismo wszczynające postępowanie wzywa się do usunięcia jego braków, tylko gdy braki te uniemożliwiają przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego z udziałem strony wnoszącej pismo.

WSZCZĘCIE POSTĘPOWANIA

- ✗ Jeżeli nastąpiło zawarcie ugody, cofnięcie pozwu, sprzeciwu lub środka odwoławczego oraz zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia, które naruszała słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego - sąd uznaje za niedopuszczalne.
- ✗ Przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by termin posiedzenia, na którym sprawa ma zostać rozpoznana, przypadł nie później niż miesiąc od dnia zakończenia posiedzenia przygotowawczego, a jeżeli go nie przeprowadzono - nie później niż sześć miesięcy od dnia złożenia odpowiedzi na pozew. Jeżeli odpowiedź ta była dotknięta brakami, termin ten biegnie od dnia usunięcia tych braków, a jeżeli odpowiedzi nie złożono - od dnia upływu terminu do jej złożenia.

ODRĘBNOŚCI DOWODOWE

- ✗ Do rozstrzygnięcia sprawy sąd żąda przedstawienia niezbędnych akt osobowych i innych dokumentów, stosując odpowiednio przepis art. 149¹ KPC (Sąd może wzywać strony, świadków, biegłych lub inne osoby w sposób, który uzna za najbardziej celowy, z pominięciem sposobów doręczeń przewidzianych w rozdziale 2, jeżeli uzna to za niezbędne do przyspieszenia rozpoznania sprawy).
- ✗ W sprawach z zakresu prawa pracy nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. Zgodnie z art. 304 KPC, do przesłuchania stron i składania przyrzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące świadków, z wyjątkiem przepisów o środkach przymusowych. Natomiast przepisem szczególnym w tym zakresie jest z pewnością przepis art. 475 KPC umożliwiający skazanie przez sąd na grzywnę według przepisów o karach za niestawiennictwo świadka, stronę jeżeli bez usprawiedliwionych powodów nie wykona w toku postępowania postanowień lub zarządzeń.
- ✗ Sąd może także odmówić przyznania kosztów lub zastosować jeden z tych środków. Nie jest natomiast możliwe przymusowe sprowadzenia strony do sądu. Gdy stroną tą jest jednostka organizacyjna, grzywnie podlega pracownik odpowiedzialny za wykonanie postanowień lub zarządzeń, a w razie niewyznaczenia takiego pracownika lub niemożności jego ustalenia – kierownik tej jednostki.

POSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM NAJWYŻSZYM

- ✗ Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 10 000 zł. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niedopuszczalna jest także skarga kasacyjna w sprawach dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent;
- ✗ Do skargi kasacyjnej oraz postępowania przed Sądem Najwyższym wywołanym jej wniesieniem, nie stosuje przepisów Kodeksu dotyczących zgłoszenia powództwa do protokołu (art. 466), wstępnego badania sprawy (art. 467), reprezentacji pozwanego określonej w art. 470 a także terminu rozprawy określonego w art. 471.

ODRĘBNOŚCI DOTYCZĄCE WYŁĄCZNIE POSTĘPOWANIA Z ZAKRESU PRAWA PRACY

- ✘ W postępowaniu z zakresu prawa pracy sąd w pierwszej instancji rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników o:
 - a) ustalenie istnienia, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy,
 - b) naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu i o roszczenia z tym związane,
 - c) odszkodowanie lub zadośćuczynienie w wyniku stosowania mobbingu;
- ✘ Uzasadnienie wyroku w sprawie rozpoznawanej z udziałem ławników podpisuje tylko przewodniczący. Jeżeli jednak w sprawie zostanie złożone zdanie odrębne, to uzasadnienie wyroku podpisuje przewodniczący wraz z ławnikami.

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA PRACY

- ✘ W postępowaniu z zakresu prawa pracy, ustawodawca otoczył pracownika szczególną ochroną. Wobec tego ze względu na czy podmiotem wszczynającym proces będzie pracownik czy też pracodawca zastosowanie będą miały inne przepisy. To właśnie w tym postępowaniu przejawia się w sposób szczególny zasada udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości – w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy udział obywateli jest największy. Następuje on poprzez udział w postępowaniu ławników w sprawach o ustalenie istnienia, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy, jeżeli tylko mieszczą się w katalogu spraw zawartego w art. 476 § 1 KPC. Wprowadzono także wiele wyjątków od ogólnych zasad postępowania cywilnego. Sąd w wielu sprawach może działać z urzędu.

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA PRACY

- ✗ Gdy powodem jest pracownik, sąd może z urzędu wezwać do udziału w sprawie osobę, która powinna być w sprawie pozwana lub osoby przeciwko którym może być wytoczone powództwo o to samo roszczenie. Sąd także może na wniosek pracownika skorzystać z uprawnienia do nałożenia na pracodawcę obowiązku dalszego zatrudnienia pracownika do czasu prawomocnego zakończenia postępowania, jeżeli uzna wypowiedzenie umowy o pracę za bezskuteczne albo przywracając pracownika do pracy.

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA PRACY

- ✗ Kolejnym wyjątkiem od zasad ogólnych (zasady wyrokowania jedynie co do przedmiotu objętego żądaniem – art. 321 KPC) jest możliwość uwzględnienia przez sąd innego roszczenia przysługującego alternatywnie pracownikowi, jeżeli pracownik dokonał wyboru tylko jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, okaże się ono nieuzasadnione.
- ✗ W wielu sytuacjach sąd lub przewodniczący zobligowani są do danego działania. Przykładem może być zobligowanie przewodniczącego do pouczenia pracownika o roszczeniach wynikających z przytoczonych przez niego faktów.

WYKONALNOŚĆ ORZECZEŃ

- ✘ Zasądzając należność pracownika w sprawach z zakresu prawa pracy, sąd z urzędu nadaje wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności (nie może ono przekroczyć pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia pracownika). W związku z wyłączeniem stosowania art. 335 § 2 w sprawach z zakresu prawa pracy dopuszczalne jest nadawanie rygoru natychmiastowej wykonalności również co do pracodawców będących jednostkami organizacyjnymi Skarbu Państwa. Nie jest natomiast możliwe – zgodnie natomiast z odesłaniem do odpowiedniego stosowania przepisów art. 334 § 4 oraz art. 335 § 1 należy podkreślić, iż nie można uzależnić nadania rygoru natychmiastowej wykonalności od złożenia zabezpieczenia, także wtedy gdyby poprzez wykonanie wyroku mogła powstać dla pracodawcy niepowetowana szkoda.

WYKONALNOŚĆ ORZECZEŃ

- ✘ Wyrok sądu pierwszej instancji zasądzający świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny, w stosunku do którego sąd drugiej instancji oddalił apelację pracodawcy, podlega natychmiastowemu wykonaniu także w części, w której sąd nie nadał mu rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 477². Przepis ten będzie miał także zastosowanie do wyroków sądu drugiej instancji zasądzających świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny.
- ✘ Sąd drugiej instancji nadaje z urzędu tym wyrokom klauzulę wykonalności w dniu ogłoszenia wyroku. Dopiero wyrok zaopatrzony klauzulą wykonalności wydaje się uprawnionemu.

PRACODAWCA JAKO POWÓD W POSTĘPOWANIU ODREBNYM Z ZAKRESU PRAWA PRACY

- ✗ Jeżeli w postępowaniu z zakresu prawa pracy powodem jest zaś pracodawca, nie stosuje się przepisów dotyczących niedopuszczalności odrzucenia pozwu (art. 464 KPC), wstępnego badania sprawy (art. 467 KPC), reprezentacji pozwanego (art. 470 KPC), terminu rozprawy (art. 471 KPC), żądania akt osobowych (art. 472 KPC) oraz wyłączania wyłączenia stosowania ograniczeń dowodowych (art. 473 KPC).

POSTĘPOWANIE Z ZAKRESU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

- ✗ Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych zgodnie z art. 1 KPC należą do szeroko rozumianej sprawy cywilnej. Jest to sprawa cywilna w ujęciu formalnym (sensu largo). W tych sprawach pismem wszczynającym postępowanie cywilne nie jest pozew, a **odwołanie**, wnoszone do właściwego sądu. Odwołanie jako takie służy od decyzji organów rentowych lub orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności.

POSTĘPOWANIE Z ZAKRESU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

- ✗ Odwołania wnosi się do organu lub zespołu, który wydał decyzję lub orzeczenie, lub do protokołu (ze względu na występujące w tych sprawach odstępianie od zasady pisemności), sporządzonego przez ten organ lub zespół, w terminie **miesiąca** od dnia doręczenia decyzji lub orzeczenia. Jeżeli jednak organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności nie wydał decyzji lub orzeczenia w terminie **dwóch miesięcy** od dnia zgłoszenia roszczenia w sposób przepisany, odwołanie można wnieść w każdym czasie po upływie tego terminu.
- ✗ Ubezpieczony lub osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności może również wnieść odwołanie do protokołu w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy albo w sądzie właściwym dla miejsca zamieszkania ubezpieczonego lub osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, za wyjątkiem odwołania, wnoszonego na skutek nie wydania decyzji lub orzeczenia w przepisany terminie.

ELEMENTY FORMALNE ODWOŁANIA

Odwołanie powinno zawierać:

- oznaczenie zaskarżonej decyzji lub orzeczenia,
- zwięzłe przytoczenie zarzutów oraz wniosków,
- uzasadnienie zarzutów oraz wniosków,
- podpis ubezpieczonego albo osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, albo przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika ubezpieczonego albo osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.

ODRZUCENIE ODWOŁANIA

Sąd odrzuca odwołanie:

- wniesione po upływie terminu, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się.
- w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a osoba zainteresowana nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia.

UCHYLENIE DECYZJI I UMORZENIE POSTĘPOWANIA

Jeżeli jednak odwołanie opiera się także na zarzucie nierozpatrzenia wniesionego po terminie sprzeciwu od tego orzeczenia, a wniesienie sprzeciwu po terminie nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej, sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. W takim przypadku organ rentowy kieruje sprzeciw do rozpatrzenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

UCHYLENIE DECYZJI I UMORZENIE POSTĘPOWANIA

- ✗ Zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności zaskarżonego orzeczenia przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd – przez wydanie decyzji lub orzeczenia uwzględniającego w całości lub w części żądanie strony – powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Poza tym zmiana lub wykonanie decyzji lub orzeczenia nie ma wpływu na bieg sprawy.
- ✗ Sąd umarza postępowanie także wtedy, gdy organ w toku postępowania uchylił decyzję wstrzymującą wypłatę świadczenia.

UCHYLENIE DECYZJI I UMORZENIE POSTĘPOWANIA

✗ W sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub orzeczenie komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji, a jedynie uchyla decyzję i przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. W sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników, sąd również jedynie uchyla decyzję i przekazuje sprawę do rozpoznania oraz umarza postępowanie.

CZYNNOŚCI ORGANU

Po wniesieniu odwołania organ lub zespół, przekazuje je niezwłocznie wraz z aktami sprawy do sądu, jednakże jeżeli w toku sprawy po wniesieniu odwołania organ ten lub zespół, uzna odwołanie w całości za słuszne, może **zmienić lub uchylić** zaskarżoną decyzję lub orzeczenie (w takim przypadku odwołaniu nie nadaje się dalszego biegu). Jeżeli zamiast do organu lub zespołu wniesiono odwołanie do sądu, niezwłocznie przekazuje on protokół organowi lub zespołowi, który wydał zaskarżoną decyzję lub orzeczenie, chyba że sąd ten jest właściwy do jego rozpoznania. W takim przypadku przewodniczący niezwłocznie żąda akt sprawy i nadaje bieg odwołaniu oraz przesyła odpis protokołu organowi lub zespołowi, który wydał zaskarżoną decyzję lub orzeczenie.

CZYNNOŚCI ORGANU

Jeżeli odwołanie od decyzji organu rentowego zawiera nowe okoliczności dotyczące niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, od którego nie wniesiono sprzeciwu, lub orzeczenia komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, albo jeżeli nie można ustalić daty powstania wskazanych w odwołaniu nowych okoliczności - organ rentowy nie przekazuje odwołania do sądu, lecz kieruje do lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpatrzenia. Organ rentowy zobligowany jest do uchylenia decyzji, a następnie rozpatruje nowe okoliczności i wydaje decyzję, od której przysługuje odwołanie do sądu. Jeżeli ubezpieczony zgłosił do sądu nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu.

POSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM I INSTANCJI

- Sąd **oddala** odwołanie, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.
- Gdy sąd uwzględnienia odwołanie, to:
 - zmienia w całości lub w części zaskarżoną decyzję organu rentowego lub zaskarżone orzeczenie wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i orzeka co do istoty sprawy.
- ✗ Jeżeli odwołanie wniesiono w związku z niewydaniem decyzji przez organ rentowy lub niewydaniem orzeczenia przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, sąd w razie uwzględnienia odwołania:
 - zobowiązuje organ lub zespół do wydania decyzji lub orzeczenia w określonym terminie, zawiadamiając o tym organ nadrzędny, albo
 - orzeka co do istoty sprawy.
- ✗ Jednocześnie sąd stwierdza, czy niewydanie decyzji przez organ rentowy nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa.

POSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM II INSTANCJI

- ✗ Sąd drugiej instancji uchylając wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego może sprawę przekazać do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu. Podczas ponownego rozpoznawania sprawy zarówno organ jak i sąd związany jest oceną prawną wyrażoną przez sąd II instancji. Uprawnienia takiego, ze względu na szczególny i wyjątkowy charakter przepisu art. 477^{14a} nie posiadają ani sądy rejonowe ani nawet Sąd Najwyższy, który kasując wyroki sądów I i II instancji, nie ma kompetencji do uchylenia decyzji organu i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania, bowiem nie można dokonywać wykładni rozszerzającej tego przepisu. Na orzeczenie sądu II instancji w przedmiocie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji oraz decyzji organu i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego bez względu dopuszczalność skargi kasacyjnej w danej sprawie (art. 394¹ § 1¹).

SKARGA KASACYJNA

- ✗ Skarga kasacyjna w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zgodnie z dyspozycją art. 398² § 1 przysługuje, w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest niższa niż 10 000 zł. Przysługuje również niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. W pozostałych sprawach skarga kasacyjna jest niedopuszczalna. Skarga kasacyjna nie przysługuje od orzeczenia sądu II instancji, w którym uchylono zaskarżone orzeczenie sądu I instancji oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania organowi.
- ✗ W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych:
 - 1) zawarcie ugody lub
 - 2) poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego **jest niedopuszczalne.**